



**Sveriges lantbruksuniversitet**  
**Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap**  
**Hippologenheten**

**Seminariekurs i hästens biologi, 5 hp**

**2019**

**Ryttarens påverkan på hästen under ridning**

*Alice Levin*

**Strömsholm**

**HANDLEDARE:**

*Linda Kellberg, Strömsholm*

---

Seminariekurs i hästens biologi (HO0084) är en obligatorisk del i hippologutbildningen och syftar till att ge de studerande grundläggande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt kunna analysera och relatera olika värden, samt redogöra för uppgift skriftligt och muntligt. Föreliggande arbete är således ett studentarbete på A-nivå och dess innehåll, resultat och slutsatser bör bedömas mot denna bakgrund.

# INNEHÅLL

|                        |   |
|------------------------|---|
| REFERAT .....          | 3 |
| INLEDNING .....        | 3 |
| Problem .....          | 4 |
| Syfte .....            | 4 |
| Frågeställning .....   | 4 |
| LITTERATURSTUDIE ..... | 4 |
| DISKUSSION .....       | 7 |
| Slutsats .....         | 8 |
| REFERENSER .....       | 8 |
| Litteratur .....       | 8 |
| Internet .....         | 9 |
| Böcker .....           | 9 |

## REFERAT

Ridsporten utövas av en halv miljon svenskar som fritidsintresse och till tävling. Med 895 aktiva ridklubbar i Sverige och 125 000 motions- och lektionsryttare. Det är många människor idag som utövar sporten på ett eller annat vis. Det finns många duktiga ryttare som tävlar och tränar på hög nivå men även många duktiga hobbyryttare med eller utan häst och nybörjare som vill lära sig mer. Om en häst är halt eller har ont rent fysiskt i kroppen så syns det genom oregelbundna gångarter eller att hästen väljer att inte stödja ordentligt på något av sina ben.

Det finns däremot lite kunskap om hur ryttaren påverkar hästens psyke under ridning. Det finns också lite kunskap om vilka beteenden som hästen visar när den upplever obehag under ridning. Litteraturstudiens syfte är att ta reda på om hästens beteende påverkas i arbete under ryttare. Det sekundära syftet är att ta reda på hur ser vi om hästen mår bra psykiskt under arbete och vad för konfliktbeteende de använder sig utav vid obehag under ridning. Detta syftet ska besvaras med hjälp av frågeställningarna; Hur påverkar vi hästens beteende under ridning? Vilka konfliktbeteenden använder sig hästen av vid obehag under ridning?

Studiens slutsats är att ryttare påverkar hästens beteende på både positiva och negativa sätt, de beroende faktorerna är ryttarens känsla för timing framför allt. Det framgick också att hästar använder sig av olika konfliktbeteenden vid obehag så som att de la öronen bakåt, drar upp mungiporna, skakar på huvudet och olika svansrörelser samt hoppar eller sparkar mot skänkeln.

## INLEDNING

År 4000 f Kr. Var de första fynden man kunde hitta av de första domesticerade hästarna. I flera tusen år har hästen funnits i människans liv (Furugren, 1990). De har brukats allt från dragdjur under antiken till riddjur i krig. Människans användningsområden för hästarna blev allt fler och hästarna reds i tornespel (Myrdal, 2001). Från den tillämpade arbetshästen i jordbruk och skogsbruk under 1800-talet (Tufvesson, 1992) har hästen idag en helt annan roll i samhället.

Ridsporten utövas av en halv miljon svenskar som fritidsintresse och till tävling. Det är den sjätte största sporten och den andra största ungdomssporten (fotbollen är störst). Med 895 aktiva ridklubbar i Sverige och 125 000 motions- och lektionsryttare (Svenska Ridsportsförbundet, 2017). Hästens naturliga instinkter som fly eller fäktas kan uppstå vid obehag under ridning. Hästen rusar ifrån obehag eller smärta. I litteraturen står det att anledningen till att hästar kan rusa (rushing) är när hästen slår i sitt ben i bommen och det orsakar smärta hos individen. Rusning kan även orsakas om ryttaren drar i tyglarna över hinder. Då orsakas det obehag hos hästen och dess naturliga instinkt till flykt slår till (McGreevy & McLean, 2010). Hästar är flyktdjur och visar därför inte smärta på samma sätt som rovdjur gör (Wrangle 2014).

Hästen visar obehag genom att placera sina öron i olika lägen, spänd muskulatur under ganaschen, rynkor kring hästens ögon samt näsborrarnas form och underläppens placering. Dessa olika signaler är till för hästen när den visar smärta. Hästar visar aggressivitet ibland men kan inte alltid kopplas till smärta. (Wrangle 2014)

## **Problem**

Ridsporten utövas av en halv miljon svenskar som fritidsintresse och till tävling. Med 895 aktiva ridklubbar i Sverige och 125 000 motions- och lektionsryttare. (Svenska Ridsportsförbundet, 2017) Om en häst är halt eller har ont rent fysiskt i kroppen så syns det genom oregelbundna gångarter eller att hästen väljer att inte stödja ordentligt på något av sina ben. Det finns däremot lite kunskap om hur ryttaren påverkar hästens psyke under ridning. Det finns också lite kunskap om vilka beteenden som hästen visar när den misstrivs under ridning.

## **Syfte**

Litteraturstudiens syfte är att ta reda på om hästens beteende påverkas i arbete under ryttare. Det sekundära syftet är att ta reda på hur ser vi om hästen mår bra psykiskt under arbete och vad för konfliktbeteende de använder sig utav vid obehag under ridning.

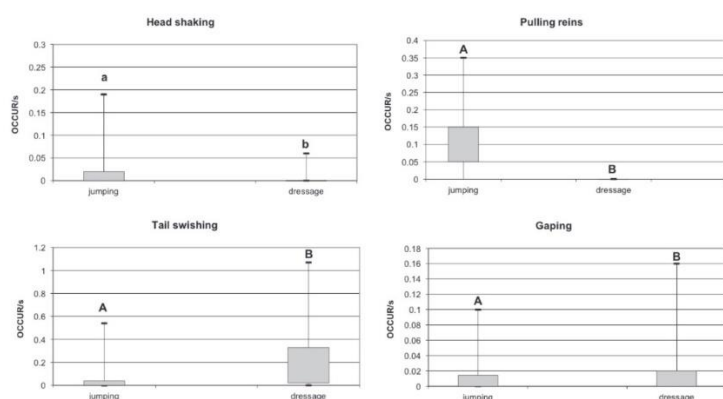
## **Frågeställning**

Hur påverkar vi hästens beteende under ridning?

Vilka konfliktbeteenden använder sig hästen av vid obehag under ridning?

## **LITTERATURSTUDIE**

I en studie (Górecka-Bruzda, 2015) använde de sig utav att titta på FEI (Fédération Équestre Internationale) arkiverade live sändningar från åren 2010, 2011 och 2012. Där de slumpmässigt valde ut 150 olika hästar, 74 valacker, 39 hingstar och 37 ston fördelade över de två disciplinerna dressyr och hoppning på elitnivå. Hästarna som var med i studien var mellan sju och 17 år. Syftet var att få fram olika konfliktbeteenden under tävlingsförhållandena. Det var en person som observerade konfliktbeteenden under en hopprunda och ett dressyrprogram. De beteenden som observerades var huvudskakningar, när hästen drog tyglarna ur ryttarnas händer, svansrörelse och när hästen gapade. De tittade på hur beteendet var vid specifika hinder och om beteendet var extra associerat med någonting. Under ett dressyrprogram så observerades samma typ av beteende under varje dressyrmoment. De observerade även när hästen gick bakom lodlinjen med hästens mule i båda disciplinerna. Resultatet i denna studie kunde de se tydliga tecken att ryttarens position i sadeln påverkade konfliktbeteendet. I hoppning syntes det en signifikant skillnad på anridningen mot ett rättuppstående hinder eller kombinationer då hästen skakade mer på huvudet i jämförelse mot en oxer. Det var ingen skillnad mellan en oxer och en vattengrav. Svansrörelserna sågs vara mer frekvent i anridning till rättuppstående jämfört mot en oxer. Hästen försökte öppna munnen oftare i anridning mot rättuppstående än oxer och kombinationer. Under dressyrprogrammen dokumenterades det att svansrörelserna var mest frekvent än de andra konfliktbeteendena som endast var vid enstaka tillfällen. Hopphästarna visade ett större konfliktbeteende än dressyrhästarna, framförallt associerat med mun och huvud. Ryttarna kortar tyglarna oftare i hoppning vilket gör att hästarna gapar och lägger bak öronen. Då rycker hästarna i tyglarna vilket inte visade sig hos dressyrhästarna på samma sätt. Det visar sig även (Fig.1) att det skiljer sig i konfliktbeteendet av svansrörelserna mellan hopp- och dressyrhästarna.



Figur 1: Statistik på olika konfliktbeteenden som visade sig under ritt.

I en studie (Heleski 2009) undersöktes om hur vanliga tyglar, martingal och elastiska tyglar kunde påverka hästens beteende under ridning. Grundproblemet kommer från början av att felaktig handställning och ostabila händer kan orsaka obehag hos hästen, som kan leda till konfliktbeteende hos hästen. Det valdes fyra stycken Arabiska fullblod från Michigan State University's Horse Teaching and Research Center. Alla fyra hästarna var vana vid att bli ridna och tränade ur samma system. Utrustningen som användes var vanliga tyglar och martingal, elastiska inspänningstyglar var hästarna inte vana vid. I studien ingick det tio stycken kvinnliga ryttare. De kvinnliga ryttarna var nybörjare och inte vana vid att rida alls. De mätte trycket med hjälp av vikt mellan hästens mun och ryttarens hand med hjälp av en transponder för att sedan kunna se ett samband mellan vikt och hästarnas olika konfliktbeteenden (Fig.2). Beteendena som observanterna tittade på var huvudposition, huvudskakningar, huvudets lutning, om hästen gapade, svansfrekvenserna och öron positioner. Öron positionerna mättes med en skala från -2 till +2 där -2 innebar att hästen hade öronen framåt till +2 där hästen hade båda öronen vända bakåt i mer än 30sek av klippet. De andra beteendena mättes med olika kategorier som huvudskakningar, lägger huvudet på sned och dippar huvudet nedåt. Om hästen gapade eller inte samt hur frekvent hästen viftade på svansen. Ryttarnas handposition mättes med en skala från -1 till +1 där -1 var ostadig hand och +1 var stadig hand. De mättes också om ryttarna hade en korrekt handposition eller ej som jämfördes med hästens huvudposition, den mättes med en skala från -1 till +1. Vid -1 hade hästen sitt huvud bakom lodlinjen och +1 framför lodlinjen och 0 var i korrektposition. Resultatet de fick fram i undersökningen visade ingen signifikant skillnad mellan de olika tyglarna och om de påverkade hästens beteende under ridning olika.



Figur 2: Visar hur transpondern fästes under hästens haka.

En studie av (bla 2017) undersökte olika typer av stressnivåer hos dressyrhästar beroende på i vilken typ av form den reds i. I undersökningen användes 15 stycken danska dressyrekipage som tävlade mellan intermediar till och med Grand Prix nivå. Alla hästar red ett dressyrprogram på 10 minuter i tre olika typer av former CF (the competing frame), LDR (Low- deep and round) och LF (Loose frame). Alla ekipage hade en likadan uppvärmning innan programmet i 20 minuter. Salivprover (saliv kortisol) togs först i stallet 30 minuter innan ridning. Efter första provet så togs även ett prov när ekipaget ska börja rida, ett prov efter fem minuter, 15 minuter och sedan efter 30 minuter. Med hjälp av en hjärtsekvensmätare och en tillhörande klocka räknades hjärtslagen/minut hos hästarna. Resultatet blev LF = 13, CF = 14, LDR = 14. På varje tygel fanns det sensorer som läste av kraften upp till fem kilo (49 Newton), en del av informationen som kom in var över sensorernas maxgräns. Sensorn på den vänstra tygeln gick sönder därav registrerades bara den högra tygelns information på samtliga ekipage. Vilket resulterade LF = 11 (N), CF = 12 (N) och LDR = 13 (N). Alla test filmades med hjälp av två kameravinklar från mitten av C och A volterna (20x60 ridbana).

Inspelningarna användes för att registrera hästarnas beteenden under testen. De beteenden som observerades räknades i sekunder av de 10 minuterna som testet var. Områden som observerades på hästen var oönskad rörelse med framdel eller bakdel (spark eller språng), ändringar i gångart. Huvudvinklar, där de tittade på huvudhövningar, sänker nacken, huvudskakningar. Munnen registrerades det om hästen öppnade munnen, visade över- eller undre tandraden eller om hästen tuggade. Svansrörelser så som cirkulära rörelser, upp och ner eller åt sidorna. Resultatet av denna studie visar en signifikant skillnad i kraften i tyglarna hos hästen när den arbetar i LF till skillnad från CF och LDR. Men mellan CF och LDR fanns det ingen tydlig skillnad. Salivproverna visade en skillnad mellan LF och LDR då de sistnämnda hade högre koncentration av saliv kortisol. Det visade sig även att det fanns en signifikant skillnad på konfliktbeteenden då hästen som reds i LF visade mindre oönskade beteenden jämfört med CF och LDR som däremot inte visade någon större skillnad mellan varandra.

I en studie (Eisersjö, M 2013) undersöktes oönskade beteenden hos hästen när den blev riden med lös kontakt och med kontakt på bittet i en arbetsform. De använde sig utav sju ryttare som till vardags tävlade både dressyr och hoppning på elitnivå. Ekipagen fick rida på löpband där hästen hade reflekterande markörer på båda sidorna av tinningarna, på

bröstkorgen, övre ryggradskotan på hästen och på ryttarens båda händer som filmades av infraröd kamera för att mäta hastigheten med hjälp av ett kraftmätningssystem. Hästarna reds i trav. Tre av hästarna hade täthetsspänningsmätare mellan bettet och tänderna som mättes både vid försök av fria tyglar (HPN1) (hastigheten 2,7–3,4 m/s) och när ryttaren hade kontakt med tyglarna (HPN2) (hastighet 2,9–3,3 m/s). De dokumenterade även hästens beteende med hjälp av film från hästens vänstra sida. Då en observant tittade efter beteenden så som överläppen dras upp och tänderna syns, underläppen dras ner och tänderna syns, munrörelser, öronspel (öronen pressade ner och bakåt, öronen bak, öronen fram, öronen åt sidorna), svansrörelser (upp och ned, åt sidorna, cirkulära rörelser), huvudskakningar och när huvudet kom ur bild dokumenterades. Med hjälp av markörerna beräknade dem avståndet och vinkeln mellan ögat, nosryggen, huvudpositionen och näsvinkeln. De beräknade även avståndet mellan både höger hand till höger mungipa och från vänsterhand till vänster mungipa. Resultatet visade att mätningen som gjordes på de sju hästar med 36 försök på (HPN1) 29 försök på andra (HPN2) och de tre hästarna som hade täthetsspänningsmätare mellan bett och tänder (HPN1 = 3) och på de andra (HPN2 = 13) visade ingen signifikant skillnad på huvud- och nackposition mellan HPN1 och HPN2. 79% mer av munrörelserna registrerades i HPN2. 93% mer från andra försöket (HPN2) av läpp och munrörelser och 93 % med beteendet öronen åt sidan var upprepande för både HPN1 och HPN2. Resterande av beteendena upprepades till 95% lika mycket vid båda försök. Munrörelserna var tydligare när avståndet mellan ryttarens hand och mun var kortare. Resultatet mellan ekipagen var mycket varierande.

I en studie gjord av Munters (2012) användes 21 kvinnliga ryttare som red medelsvår nivå i dressyr samt 16 holländska varmbloodhästar för att studera hur kompatibla ekipagen är. Under varje test var både hästar och ryttare utrustade med hjärtfrekvensmätare som var placerade på deras bröstorg för att mäta hjärtfrekvensen och stressnivån hos båda parter. Testerna videofilmades även under hela tiden. Hästarna genomgick försöket tre gånger med olika ryttare vid varje tillfälle. Förutom mätningen av hjärtfrekvensen och stressnivån med hjälp av hjärtfrekvensmätaren så studerades hästens beteende för att kunna se om den trivdes med sin ryttare samt så mätte dem hjärtsekvensvariationen. De beteenden som observerades var om hästen skakade på huvudet, la öronen bakåtlagda men även om ryttaren hade olämplig/lämplig timing och gav rätt signaler vid rätt tidpunkt. Beteendena sattes ut efter en poängskala som låg från 0 där hästen ansågs vara avslappnad och lugn till 10 då man ansåg att hästen var väldigt stressad. Testet gick ut på att varje ekipage skulle rida förbi eller genom tre olika föremål, de skulle ta sig genom en trång gång, en blå presenning och en medelstor röd boll. Resultatet visade en tydlig skillnad på att de ryttare som matchade med sina hästar så hade ekipaget, både häst och ryttare en lägre hjärtfrekvens och om de inte matchade så var hjärtfrekvensen högre. Det visade då att ekipaget var mer stressade. Detta visade sig i alla tre mätningarna, hjärtsekvensvariationen, beteende poängskalan och i hjärtsekvensmätningarna.

## **DISKUSSION**

Utifrån resultatet av samtliga studier kan man se att majoriteten lägger vikten vid handens påverkan och tyglarnas kontakt därav stort fokus på mun och huvud gällande hästen och dess beteende. Så som i studien gjord av (Eisersjö, 2013) har de två typer av försökstester. Ett där de har kontakt med tyglarna och den andra där de inte har kontakt med tyglarna. Bett fanns i samtliga munnar men då kanske de skulle ha gjort ett till testförsök. Då de kunde ha använt sig utav ett bettlöst alternativ, bara för att verkligen få ut att det är handen och dess inverkan till hästens beteenden eller om det har med bett att göra. Även i den artikeln så står det att transpondern för den vänstra tygeln gick sönder och kraften bara kunde mätas i den högra

tygel. Att då kunna få ut bättre jämförelse med trycket ifrån tyglarna med beteenden hos hästarna.

Utifrån litteraturstudiens resultat synd det tydligare att utrustningen i dem här fallen inte har så stor påverkan på hästens beteende utan hur ryttaren inverkar på hästarna. I studien som gjorts av (Heleski 2009) visar resultatet att de inte finner någon skillnad på hästens beteende beroende på de tre olika tygelhjälperna. De hade i detta fall kunnat använda sig utav fler olika typer av tygelhjälper, en eller två till för att säkerhetsställa resultatet ännu tydligare.

Det som hade kunnat tagits upp i denna studie hade varit de positiva effekterna och beteenden som sker under ridning. Vi ryttare strävar alltid efter mål och på vägen dit är det viktigt att få med sig hästen på vägen. Så som frustningar, avslappnad muskulatur, öronspel, pendlande burens svans visar tecken på att hästen är lösgjord och psykiskt avslappnad. Det är bra att de tar upp hoppning i första studien (Górecka-Bruzda, 2015) och hade önskat att det fanns fler artiklar kring hoppning då dressyren är mer skarp då med form, huvudvinkel och mun. Även att i denna artikel såg de att positionen av ryttaren i sadeln påverkade beteendet hos hästarna som inte togs upp lika tydligt i de andra. Denna studie hade syftet att se konfliktbeteenden under tävlingsförhållandena, men att de då kunde ha valt ut ett antal ryttare och följt på tävling kontra i hemma miljö och om de får en skillnad på beteende mellan de olika miljöerna. Men även studera ryttarna i det fallet om ridningen skiljer sig utifrån prestation/ inte prestation och hur hästarna reagerar utifrån det.

Det var även studien av (Munters 2012) som handlade om matchning mellan häst och ryttare, visade det sig att inverkan vid rätt timing var viktig för att inte påverka negativa beteenden hos hästarna. Hur hjälpgivningen hos ryttarna hade även där varit intressant att se då alla hästar svarar olika för olika typer av hjälpgivningar med skänklarna.

## **Slutsats**

Studiens slutsats är att ryttare påverkar hästens beteende på både positiva och negativa sätt, de beroende faktorerna är ryttarens känsla för timing framför allt. Det framgick också att hästar använder sig av olika konfliktbeteenden vid obehag så som att de la öronen bakåt, drar upp mungiporna, skakar på huvudet och olika svansrörelser samt hoppar eller sparkar mot skänkeln.

## **REFERENSER**

### **Litteratur**

Christensen, J.W (2014). "Effects of hyperflexion on acute stress responses in ridden dressage horses" *Physiology & Behavior*. Vol. 128. Pp.39-45

Eisersjö, M (2013). "Movements of the horse's mouth in relation to horse-rider kinematic variables" *The Veterinary Journal*. Vol. 198. Pp. E33-e38

Furugren, B. (1990). "Hästens ekonomiska betydelse – en studie av hästberoende konsumtion i Sverige" Hästens historia. Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala. Heldt, T. 1996. Uppsala universitet, Turismekonomiska skrifter nr 5.



Górecka-Bruzda, (2015) "Conflict behavior in elite show jumping and dressage horses"  
*Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, March-April 2015,  
Vol.10(2), pp.137-146

Heleski C.R (2009) "Effects on behavior and rein tension on horses ridden with or without  
martingales and rein insert" *The veterinary Journal*. Vol. 181, pp 56-62

Myrdal, J. (2001). "Från adelsattribut till tonårsvurm. I: Människan och naturen." *Etnobiologi  
i Sverige*, volym 1:315-321. Stockholm: Wahlström & Widstrand

### **Internet**

Wrange C (2014-12-06). Sjukdommar och skador, hästens smärtansikte.  
<https://hastsverige.se/sjukdomar-skador/hastens-smartansikte/> [2019-02-05]

Svenska ridsportförbundet (2017-03-31). *Statistik*.  
<http://www.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Statistik> [2019-02-05]

### **Böcker**

McGreevy P (2010) "Equitation Science" *Wiley-Blackwell*, pp 231-239

Tufvesson, S. (1992). "Mekanisering. I: Jordbruket." *Sveriges Nationalatlas*: 44-49. Höganäs:  
Bokförlaget Bra Böcker.